



BESLUT
2023-02-22

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 8 november 2022

Saken

Oreglerat återkrav vid beviljning

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om studiemedel för studier under tiden den 5 september 2022 – den 20 januari 2023.

CSN avslog ansökan med motiveringen att NN hade obetalade återkravsskulder för mer än ett kalenderhalvår och därför endast kunde beviljas ytterligare studiemedel om det fanns synnerliga skäl.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Han har inte varit bosatt/närvarande i Sverige under perioden och inte haft någon inkomst för att kunna betala skulden till CSN. Han har inte heller minne av att han sökt lån från CSN under dessa två perioder eftersom han avtjänade ett fängelsestraff då vilket gjorde det omöjligt för honom att söka studiemedel. Han är villig att betala av skulden så fort han har en inkomst. Han skulle kunna betala en liten del av skulden varje månad om han får studiemedel.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet.

CSN inkom, efter begäran från nämnden, med ett yttrande. Av yttrandet framgår bland annat följande. NN fick studiebidrag utbetalat den 24 januari 2020 för höstterminen 2019 och den 31 januari 2020 för vårterminen 2020. Den 21 februari fick CSN uppgifter ifrån skolan om att NN inte påbörjat sina studier. CSN fattade den 21 februari därmed beslut om att NN blev återbetalningsskyldig för andra halvåret

2019 och första halvåret 2020. CSN bedömer att NN har obetalade återbetalningskrav för fler än ett halvår och därmed inte har rätt till studiemedel.

CSN har därefter, genom dess rättsavdelning inkommit med ett tilläggsyttrande i ärendet i vilket CSN anfört bland annat följande. Av utredningen i målet framgår att det finns obetalda återkrav avseende studiebidrag under läsåret 2018/2019 samt studiebidrag under läsåret 2019/2020. Vid tidpunkten för utbetalning av studiehjälpen för läsåret 2018/2019 framgår att NN var omyndig, varför hans vårdnadshavare varit den som mottagit bidraget. Det återkrav som sedermera uppkommit har således riktats mot NNs dåvarande vårdnadshavare i enlighet med gällande regler. Det framgår även att detta återkrav ännu är obetalt. Vid utbetalningstillfället av studiehjälpen avseende läsåret 2019/2020 var NN myndig varför det är han som har erhållit utbetalningarna. Mot denna bakgrund är det även han som är återbetalningsskyldig för den studiehjälp som utbetalats felaktigt. Även detta återkrav är ännu obetalt.

Frågan är då hur man ska se på den uppkomna situationen avseende föräldraåterkravet. Av ÖKS:s vägledande beslut framgår att nämnden inte funnit det rimligt att tolka 3 kap. 26 § studiestödslagen så att betalningsskyldigheten avseende studiestöd som annan beviljats ska grunda hinder mot ny beviljning. I nu aktuellt ärende är det NN som beviljats studiestöd i form av studiehjälp, även om det är hans dåvarande vårdnadshavare som är betalningsskyldig för återkravet. I den uppkomna situationen torde det rimligen vara så att det obetalda föräldraåterkravet ligger NN till last och ska tas med i beaktande vid bedömningen om nya medel kan beviljas, då det är han som beviljats studiestödet. Såsom framgår av utredningen rör det sig om två obetalda återkrav för mer än ett kalenderhalvår. Dessa utgör såldes hinder mot ny beviljning. Frågan är då om dessa ovanstående omständigheter kan anses utgöra synnerliga skäl som medför att beviljning ändå kan ske. Prövning av om synnerliga skäl föreligger är mycket restriktiv. NN har anfört att han inte känner till att han skulle ha erhållit studiehjälpen, att han var bortrest under perioden 4 maj 2020 till och med 17 september 2021, att han under den aktuella tiden avtjänade ett fängelsestraff och därmed inte hade möjlighet att erhålla utbetalningar från CSN samt att han nu saknar möjlighet att återbetala återkraven. Av tillgängliga uppgifter i Navet framgår att NN från och med den 21 oktober 2021 är registrerad som invandrad till Sverige. NN har själv uppgett att han var bortrest från maj 2020 till september 2021. Annat har inte framkommit än att han befunnit sig i Sverige under den tid studiehjälp utbetalats till honom. När i tiden han befunnit sig i fängelse framgår inte av utredningen och CSN avser inte att inhämta uppgifter från Kriminalvården avseende detta. CSN anser inte att NN visat att det föreligger verkligt hinder för återbetalning. Vad NN anfört i denna del kan inte anses utgöra synnerliga skäl. Vidare har NN anfört att han avser/har möjlighet att återbetala återkravet först om han beviljas studiemedel. Inte heller i den del kan det som NN anfört anses utgöra synnerliga skäl. Inte heller i övrigt har det framkommit synnerliga skäl. Sammantaget anser således CSN att NN obetalda återkrav, både det som har riktats till hans dåvarande vårdnadshavare samt det återkrav som riktas till honom själv, utgör sådana obetalda återkrav för mer än ett kalenderhalvår som medför att det föreligger hinder mot ny beviljning. Vad NN anfört i ärendet utgör inte sådana synnerliga skäl som medför att beviljning ändå kan ske. Överklagandet ska då avslås.

NN har fått tillfälle att komma in med synpunkter med anledning av CSN:s yttrande, men han har inte hörts av.

Av handlingarna i ärendet framgår att NN har obetalda återkravsskulder avseende studiehjälp för läsåret 2018/2019, med sin vårdnadshavare som betalningsmottagare, och för läsåret 2019/2020, med sig själv som betalningsmottagare.

Författningsbestämmelser

Av 3 kap. 26 § studiestödslagen (1999:1395) framgår följande. En studerande som tidigare har fått studiestöd enligt studiestödslagen kan beviljas studiemedel bara om den studerande har betalat tillbaka så mycket av återkrävt studiestöd enligt 5 kap. eller återkrävt studiestartsstöd enligt 34 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd att högst ett kalenderhalvårs återkrävt studiestöd eller studiestartsstöd återstår att betala. Om det finns synnerliga skäl får studiemedel ändå beviljas.

Av 5 kap. 3 § samma lag framgår att om återkrav avser studiehjälp till en studerande som vid utbetalningstillfället var omyndig, är den som då var den omyndiges förmyndare betalningsansvarig.

Överklagandenämndens bedömning

NN hade, vid tidpunkten för det överklagade beslutet, obetalade återkravsskulder beträffande mer än ett kalenderhalvår. Det förhållande att NNs dåvarande vårdnadshavare är betalningsskyldig för återkrav avseende en del av denna studiehjälp som betalats ut felaktigt, kan inte föranleda någon annan bedömning. Det har heller inte framkommit att skulderna numera har betalats.

Eftersom dessa obetalda återkravsskulder finns krävs det synnerliga skäl för att NN ändå ska få studiemedel för tiden den 5 september 2022 – den 20 januari 2023. Sådana omständigheter kan endast tänkas föreligga undantagsvis och i mycket speciella fall. Den omständighet att NNs vårdnadshavare varit betalningsmottagare för en del av beloppet och de omständigheter som åberopats av NN i övrigt utgör, enligt Överklagandenämndens mening, inte sådana synnerliga skäl som enligt bestämmelserna i studiestödslagen är en förutsättning för att kunna bevilja studiemedel trots de obetalade återkravsskuldena. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Dalman

Anni Tuliv

Beslut har fattats av: Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef samt ledamöterna Colin Andersson, Olof Edling, Staffan Ingmanson, Gunilla Lavås, Jessica Levin och Helena Söderberg.

Föredragande: Anni Tuliv

Kopia till CSN och CSN:s Rättsavdelning